

CLAIRE AHO

Claire Aho on suomalaisen muoti- ja mainoskuvauksen *Grand Old Lady*. Hänen värikkäissä ja humoristisissa valokuvissaan elää 1950- ja 60-luvun Suomi – viattomuuden aika.

Sen muistaa myös *huippumalli Carita Järvinen*, joka teki yllätysvierailun rakkaan työtoverinsa luokse Tukholmaan.

KADONNUT SUOMI

TEKSTI *Eeva-Liisa Pere* KUVAT *Marica Rosengård*

”E

”EI MUTTA SEHÄN ON CARITA!” Valokuvaaja Claire Aho ei ole uskoa silmiään. Kuinka hänen suosikkimallinsa 1960-luvulta on tupsahtanut Tukholmaan elegantin hotelli Diplomatn salonkiin kauniina kevätpäivänä?

”Viime tapaamisestamme taitaa olla parikymmentä vuotta”, Carita Järvinen muistelee, kun Claire on toipunut yllätyksestä ja ystävykset istuvat vaihtamaan kuuluisia.

Carita on takavuosien menestyneimpiä huippumallamme. Hän muutti 1960-luvulla Pariisiin perustettuaan perheen ranskalaisen miehen kanssa, mutta viettää aikaansa myös vapaa-ajankodissaan Ruotsissa. Sieltä hän päätti pistäytyä Tukholmaan tervehtimään Clairea.

”Et ole muuttunut yhtään”, Claire päivittelee.

”No jaa. Silloin minä oli blondi, nyt olen hopeablondi”, Carita sanoo nauraen. Hän täyttää pian seitsemänkymmentä, mutta näyttää tyttömäiseltä huolettomassa kampauksessaan ja muodikkaassa mustassa asussa. Vieressä istuva Claire on jo 87-vuotias. Silmät tuikkivat ystävällisesti ja pörrötukka on pirtään porkkanapunainen, mutta ikä painaa jaloissa ja diabetes vaivaa.

Silti Clairella riitti energiaa lähteä huhtikuussa Lontoon ensimmäisen kansainvälisen valokuvanäyttelynsä avajaisiin. Turvana ja tukena matkalla oli Clairen poika Jussi Brofeldt, äitinsä innokas manageri. Claire näyttää niin hauraalta, että olisikin vaikea kuvitella häntä yksin median pyöritykseen keskelle Lontoota.

CLAIRE ON SUOMALAISEN muoti- ja mainoskuvauksen uranuurtaja ja Grand Old Lady, jonka värikkäät ja humoristiset kuvat 1950- ja 60-luvulta ovat klassikoita. ”En minä ajatellut silloin olevani pioneeri. Tein vain työtäni. Sitä oli paljon, mutta se oli hauskaa”, Claire sanoo nyt.

Ensimmäisen kameransa hän sai 10-vuotiaana isältään Heikki Aholta, kirjailija Juhani Ahon ja taiteilija Venny Soldan-Brofeldtin pojalta.

”Kuljin isän mukana matkoilla ja katselin, miten hän kuvasi. Vuonna 1941 otin sattumalta kuvan pienestä karitsasta, joka söi isosta kattilasta. *Suomen Kuvalehti* julkaisi kuvan. Se oli ensimmäinen lehtikuvani”, Claire kertoo.

”Isä oli paperi-insinööri, mutta hänen mielestään valokuvaus oli hyvä ammatti. Se tuntui minustakin luontevalta. Menin ylioppilaaksi päästyäni opiskelemaan journalistia Yhteiskunnalliseen korkeakouluun. Kesällä olin *Hufvudstadsbladetissa* kesätoimittajana ja kuvasin. Siitä se lähti.”

Claire aloitti uransa isänsä ja isän velipuolen Björn Soldanin perustamassa Aho & Soldanin filmaustoytimistossa. Kuvaamo sijaitsi Helsingin Pohjoisesplanadilla ja oli kulttuuriväen suosima kohtauspaikka.

”Ihmisiä tuli ja meni jatkuvasti. Isä kävi usein lounaalla hyvän ystävänsä Alvar Aallon kanssa. Sitten Aalto alkoi katsoa äitiäni sillä silmällä ja lounastapaamiset loppuivat.”

Heikki Aho tunsikin myös toisen suuren suomalaisen, Jean Sibeliuksen, jota Claire pääsi 1940-luvun lopulla kuvaamaan Järvenpään Ainolaan.

”Sibelius oli hirvittävä fiksu ja hieno herra, mutta minä sain sinutella häntä.”

Kaikki Aho & Soldanin kuvat piti hyväksyttävä Heikki Aholla. Hän tarkasti, että värit olivat kohdallaan ja kehitys oli tehty huolella. ”Aho & Soldan on laatukuvaamo”, hän tähdensi tyttäreilleenkin.

”**H**EIKKI OLI ISO, kiltti ja komea. Vietin paljon aikaa studiolla ja muistan, kuinka töiden jälkeen menimme monena päivänä Kämpiin. Claire ja Heikki tilasivat itselleen drinkit, ja minä sain limonadin”, Carita muistelee.

Silloin elettiin jo 1950-lukua, ja Claire oli edennyt isänsä yhtiökumppaniksi Björn Soldanin muutettua Englantiin. Väri oli vasta tullut aikakauslehtiin, ja Claire sai tehtäväkseen värivalokuvauksen kehittämisen. Töitä oli paljon. Claire kuvasi muun muassa ainoana naisena Helsingin olympialaisissa vuonna 1952.

Myös mainos-, kansi- ja muotikuvia riitti. Pirkko Mannola ja Lenita Airisto poseerasivat kuvissa, joita Claire otti *Eevaan*, *Sorjaan*, *Viikkosanomiiin*, *Hopeapeliin* ja muihin aikakauslehtiin. Mainoksia hän kuvasi muun muassa Askolle, Suomen Trikoolle ja Patligille.

”Kuvaukset olivat yleensä tilaustöitä, mutta kansikuvat lehtiin tarjosin itse. Ideoin kuvat, otin ne ja esittelin sitten päätoimittajalle.”

Useimmiten Claire pyysi mallikseen Caritan.

”Lähdimme kaupungille kävelemään ja keksimme jotain. Caritan kanssa oli hauska työskennellä, koska hän oli mukava tyttö ja onnistui kuvissa aina.”

”Me viihdyimme yhdessä, ja Claire oli fantastinen työtoveri”, Carita nyökkyytelee.

Carita sai kansainvälisille markkinoille lähdettyään työskennellä maailman kuuluisimpien muotikuvaajien, kuten David Bailey ja Terence Donovanin kanssa, mutta kukaan heistä ei ole vetänyt vertoja Clairelle.

”Claire oli omaa luokkaansa ja edellä aikaansa. Hän ei ottanut vaikutteita keneltäkään vaan loi tyyliänsä itse. Tekniikan voi oppia, mutta lahjakkuutta joko on tai ei ole. Taiteellisuutensa Claire peri Venny-isoäidiltään, joka opetti hänelle jo lapsena, miten näkyvän voi rajata katsomalla Klubi-askin kanteen tehdystä aukosta”, Carita sanoo.

”Minulla oli vain hyvä mielikuviutus”, Claire estelee.

Claire Ahon kuvissa on leikkisyyttä mutta myös pehmeyttä. Hän kuvasi Carita Järvisen rannalla Tvärminnessä 1966. Clara von Platen on mallina lasin takana kuvassa, jonka JPMorgan Chase Art Collection osti taannoin New Yorkin Park Avenuen taidekoelmaansa. Alla omakuva 1950-luvulta.

”Claire Aho ei ottanut vaikutteita keneltäkään vaan loi tyylinsä itse”, sanoo Clairen luottomalli Carita Järvinen.

MEIKKI JA HIUKSET: LINDA SUNDMOJIST/AGENT BAUER, TYYLII: JANIET WÄGESSON. KOLLAORI JA SORRUS: PONES. LEIPÄRIIVUORIEN: TAMMI LINDEN. KUVAPANKKA: HOTEL DIPLOMAT.

”KATSOTAANKO kuvia?” Carita ehdottaa ja avaa Clairen kannettavan tietokoneen. Hän alkaa klikkailla, ja näytölle avautuu upea kuva toisensa jälkeen. Monet otoksista näyttävät niin moderneilta, että ne olisi aivan hyvin voitu ottaa eilen.

”Tuossa olen minä – ja tuossa ja tuossa”, Carita sanoo. ”Olenko minä kuvannut tuonkin? En ollenkaan muista. Kuvia oli niin paljon, ja siitä on kauan”, Claire ihmettelee.

Claire on ollut tuottelias. On Wienernougat- ja Jaffa-mainoksia, Pauligin Paula-tyttöjä, muutokuvia studiossa ja luonnossa, aikakauslehtien kansia...

”Jälkepäin tuntuu, että 1950- ja 60-luvulla kuvasin aamusta iltaan. Mukavinta oli kuvata lapsia ja koiria. Jos kuvasin mallia, laitoin musiikkia soimaan ja juttelin, jotta sain luotua rennon tunnelman”, Claire sanoo.

Jos nykyajan valokuvaaja pääsisi aikamatkalle 60-luvulle, hän hämmästyisi. Silloin studiossa ei häärinyt assistentteja, meikkaajia ja kampaajia. Kuvaaja huolehti yksin kuvaustilanteesta ja mallit tekivät meikin ja kampauksen itse.

”Myös kuri oli kovempi. Jos malli myöhästyi kuvauksesta, hänen piti maksaa sakko. Minusta tuntuu, että nykymallit ovat hemmotellumpia. He ovat myös paljon nuorempia kuin minun aikani”, Carita miettii.

Aho & Soldanin toiminta päättyi vuonna 1961, kun Heikki Aho kuoli. Claire jatkoi omissa studiossaan, joka pysyi kulttuuri-ihmisten kohtauspaikkana, ”Clairen salonkina”, kuten Carita sitä kutsuu. Siellä saattoi tavata Birgitta Ulfssonin, Lasse Pöystin, Timo Sarpanevan tai Armi Ratian. Clairen ovi oli aina auki, ja hän tuntui tuntevan puoli Helsinkiä.

CLAIRE OLI 1950- ja 60-luvulla myös yksi Suomen merkittävimmistä elokuvantekijöistä. Olympialaisten jälkeen amerikkalainen Warner Pathé News palkkasi hänet uutiskuvaajaksi Suomessa. Kymmenen vuoden aikana hän teki 400 uutiskatsausta.

Uutistyon Claire hoiti samalla reippaan mutkattomalla tyyllillään kuin muoti- ja mainoskuvaukset. Kun Porkkalanmiemessä järjestettiin vuonna 1955 salainen tilaisuus, jossa luovutettiin Venäjälle laivoja sotakorvauksena, Claire sai asiasta vihiä, meni lupia kyselemättä paikalle ja onnistui kuvaamaan tapahtuman.

Kuvausmatkoille Claire otti usein mukaan pienen Jussi-poikansa. Jussi seurasi äitiään samalla tavoin kuin Claire oli kulkenut lapsensa isänsä kuvausretkillä. Clairen ja Jussin pikku perhe oli tiivis, eikä Jussi osannut pitää kummallisena sitä, että hänen äitinsä oli yksinhuoltaja. 1960-luvulla se oli vielä harvinaista.

”Minulla oli hyvä lapsuus, enkä muusta tiennyt”, Jussi sanoo.

”Claire oli fantastinen äiti. Jussi oli hänen silmäteränsä, ja he olivat erottamattomat”, Carita sanoo.

”Oma äiti on aina paras äiti”, Jussi naurahtaa.

Ajan henki muuttui 70-luvulle tultaessa, 1950- ja 60-luvun vauhdikkaat vuodet päättyivät kuin seinään. Ilmapiiiri oli politisoitunut, ja naiskuvaaja vieroksuuttiin. Valokuvilta vaadittiin teknisen laadun ja tarkkojen värien sijaan graafista kikkailua. Kun vielä laman myötä työt vähenivät, Claire mietti, mitä tekisi seuraavaksi. Hän perusti Tehtaankadulle gallerian, Atelier Beckasinin.

”Halusin antaa mahdollisuuden sekä nuorille että vanhoille taiteilijoille, joiden oli muuten vaikea saada töitä esille. Jussi päivysti galleriassa, jos minä olin kuvaamassa.”

Gallerianpito ei riittänyt toimeentuloksi. Claire päätti muuttaa parempien työmahdollisuuksien perässä Ruotsiin. Vuonna 1974 hän matkusti 14-vuotiaan Jussin kanssa Tukholmaan mukanaan vain Pepi-koira ja yksi tuoli. Sille tielle hän jäi.

Claire työskenteli eläkkeelle jäämiseensä saakka vuoteen 1991 erilaisissa tehtävissä, muun muassa Nordiska museetissa, Hufvudstadsbladetin uutiskuvien toimittajana ja Ruotsinsuomalaisten seurassa.

”Ruotsiin oli helppo kotiutua. Olin asunut muutaman vuoden Halmstadissa ollessani naimisissa ruotsalaisen lehtimiehen kanssa. Olen silti pysynyt sydämeiltäni suomalaisena.”

”SINULLA ON OLLUT uskoton elämä”, Carita huokaa. Hän ja Claire ovat rupatelleet ja katsoet kuvia menneiltä vuosilta jo hyvän tovin. Aamu on kallistunut iltapäiväksi, ja Diplomatien salongissa alkaa olla vilkasta. Valokuvaaja tulee pyytämään Clairea yläkerran sviittiin, jonne on pystytetty studio.

”Saako huoneeseen välipalaa?” Claire kysyy lähtiessään kiltisti kohti hissiä. Verensokeri on alhaalla, ja häntä väsyttää.

Tällä kertaa Claire itse on kuvauksen keskipisteinä. Viime vuosina hän onkin saanut taas tottua huomioon. Jäättyään eläkkeelle Claire aloitti nimittäin valokuvaamisen uudestaan, ja hänen kuviaan on ollut sen jälkeen monesti esillä.

Jussi on jo vuosikausia hoitanut äitinsä PR:n ja suunnittelee tälle sinnikkäästi yhä uusia tapahtumia ja projekteja. Viimeksi vuonna 2011 Helsingin Taidehallissa oli laaja näyttely Claire Ahon 1950- ja 60-luvun kuvista. Tuorein, huhtikuussa avattu The Photographers' Galleryn näyttely

Lontoossa, on erityisen jännittävä. Maineikkaassa galleriassa ei ole aiemmin tainnut debytoitua 87-vuotiaita taiteilijoita.

Vanhojen ystäväysten ja työtovereiden iloinen jälleennäkeminen päättyi lämpimään halauksiin. Carita lähtee Östermalmin kuhinaan ja Claire puettavaksi ja meikattavaksi. Pian hän pääsee arvioimaan, osataanko nykyään rajata, rakentaa kompositio ja käyttää värejä yhtä hyvin kuin neljäkymmentä vuotta sitten. ♦

► Claire Aho – Studio Works Lontoon The Photographers' Galleryssa 21. heinäkuuta asti. Lue lisää: <http://thephotographersgallery.org>.

Clairen ja Caritan jälleennäkeminen Tukholman Hotel Diplomatissa oli lämmin ja nostalginen.